

Den "sociala frågan" i ny skepnad

Under de senaste två åren har två angelägna skrifter publicerats: *Socialt arbete och socialpolitik* (Swärd & Edebalk, 2017) och *Manifest – för ett socialt arbete i tiden* (Dahlstedt & Lalander, 2018). Båda diskuterar och problematiserar utifrån olika utgångspunkter "den sociala frågan".

Swärd & Edebalk tar avstamp i det arbete som bedrevs inom olika grupperingar i det svenska samhället i början av 1900-talet i syfte att placera den "sociala frågan" på den politiska dagordningen. Den främsta aktören vid tidpunkten var Centralförbundet för socialt arbete (CSA) som bildades 1903. Ett skäl till engagemanget, förutom behovet av breda lösningar inom flera samhällsområden, var rädslan inom den etablerade delarna av samhället att människor skulle revoltera. Detta var ett faktum på många håll i dåtidens Europa.

Sverige var i början av 1900-talet i en förändringsprocess i kölvattnet av industrialiseringen, jordbruksreformerna under 1800-talet och emigrationsvågen. Idag är Sverige i en omdaningsprocess som en följd av effektiviseringar inom industrin och inte minst globaliseringen. Sverige befinner sig i en postindustriell fas där kartan avsevärt förändrats och politiker och beslutsfattare har svårt att orientera i den nya miljön.

Även idag är Sverige ett ojämlikt land vilket framkommit i en rad rapporter senaste åren, även om kontexten jämfört med i början av 1900-talet, har förändrats högst avsevärt. Migrationen inom Sverige är ett faktum även idag. Många flyttar från mindre orter och städer till storstäderna. Klyftan mellan storstad och landsbygd vidgas för varje år. Emigrationen till Sverige från olika krishärddar i vår värld är

också ett faktum. Även idag råder bostadsbrist och bostadskris men i en helt annan skepnad.

Dahlstedt & Lalanders manifest problematiserar den nuvarande utvecklingen inom verksamhetsområdet socialt arbete och belyser bland annat de inomorganisatoriska förändringarna som skett inom verksamhetsområdet socialt arbete de senaste 20 åren. De är påtagliga då administreringen av verksamheten växt i omfång. Vidare framhålls att problemen från början av förra seklet som fattigdom, bostadsbrist och kriminalitet i vissa avseenden fortfarande förefaller vara olösta. Vad författarna särskilt pekar på är ett tydligt paradigmskifte när det gäller synen på problemen: dagens sociala problem har omvandlats till individuella problem, som om människor lever isolerade från samhälleliga och politiska strukturer.

Arbetet inom socialtjänsten kan illustreras vid att sitta på första parkett och bevittna att förändringar inom exempelvis socialförsäkringssystemen, A-kassan, bostadsmarknaden, arbetsmarknaden ytterst får konsekvenser främst för de "svaga grupperna" i samhället.

Då vägen ut från samhällets yttersta skyddsnät blivit allt trängre har konsekvensen blivit att en del grupper är "inlåsta" i ett välfärdssystem. Åtskilliga rapporteringar under de senaste tio åren har lyft fram att vissa grupper blivit långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd för sin försörjning, andra har "fastnat" inom den sekundära bostadsmarknaden. Vid behandling av missbruk har insatserna utvecklats mot kortvariga arrangemang som lösningar på mångfacetterade problem.

Bilden

som allt tydligare framträder är att det blivit svårare för det

sociala verksamhetsområdet att leva upp till ambitionerna i Socialtjänstlagens portalparagraf. När Socialtjänstlagen trädde

i kraft 1982 byggde den på förhoppningar och hade en tydlig inkluderande ambition.

Det pågår en översyn av Socialtjänstlagen i syfte att anpassa lagstiftningen till nuvarande förhållanden i samhället. Det förebyggande arbetet har högsta prioritet vilket är lovvärt. Men, det finns trots allt stora frågetecken kring frågor som ojämlikheten, vilket kräver politiska beslut. Andra områden som socialtjänsten inte råder över är bostadsmarknaden och arbetsmarknaden. Att omvandla strukturella problem till individuella tillkortakommanden, vilket är en trend idag, ter sig i det sammanhanget som anmärkningsvärt. De ambitioner som fanns i början av 1900-talet och i samband med Socialtjänstlagens ikraftträdande 1982 synes vara mycket avlägsna.

Anders Arnsvik

Master i socialt arbete/frilansskribent

Socialt arbete och socialpolitik

– om Centralförbundet för socialt arbete
och dess betydelse

REDAKTÖRER:
HANS SWÄRD & PER GUNNAR EDEBALK

Manifest

– för ett socialt arbete
i tiden

 Studentlitteratur

Magnus Dahlstedt & Philip Lalander (red.)